

PMM

Stig Forneng
2002-03-04

Högskolornas resultat år 2001

Utbildningsvolymen vid universitet och högskolor fortsätter att öka. Det visar en sammanställning av högskolornas resultat för år 2001. Jämfört med föregående år har antalet studenter ökat med drygt 4 procent. Men trots ökningen är det fler och fler lärosäten som har svårigheter att nå upp till det mål för utbildningsvolymen som riksdagen har satt.

Totalt har utbildningsvolymen mätt i antal helårsstudenter ökat med drygt 4 procent mellan år 2000 och år 2001. Ökningen är fortfarande något större vid de mindre och medelstora lärosätena än vid universiteten.

Antalet helårsstudenter ökade vid alla lärosäten utom åtta. De som har ökat mest är Lärarhögskolan i Stockholm (som dock låg ovanligt lågt föregående år), Högskolan i Skövde, Malmö högskola och Högskolan i Kalmar. För dessa lärosäten var ökningen tio procent eller större. I övrigt låg ökningen för flertalet nära medeltalet, dvs. runt 4 procent.

De åtta som har minskat i utbildningsvolym mellan 2000 och 2001 är Luleå tekniska universitet, Blekinge tekniska högskola, Högskolan på Gotland, Idrottshögskolan i Stockholm samt några konstnärliga högskolor i Stockholm – för de senare gäller dock att antalet studenter är litet, vilket gör att variationer av mer tillfällig art får genomslag.

Små förändringar för teknik och naturvetenskap

Utbildningsvolymen inom teknik och naturvetenskap som har ökat stadigt år från år i över tio år minskade med en procent mellan 2000 och 2001. Men när det gäller teknik och naturvetenskap är det en stagnation på hög nivå. En dryg tredjedel av all utbildning vid universitet och högskolor finns inom dessa områden. För tio år sedan var motsvarande andel en fjärdedel.

I detta sammanhang bör kan tilläggas att det finns färre och färre studenter med det särskilda vuxenstudiestöd för studier i teknik och naturvetenskap som är under avveckling. Om denna grupp exkluderas vid jämförelsen övergår minustecknet vid jämförelsen mellan år 2000 och år 2001 i ett plus.

Två av tre når inte takbeloppet

Trots att utbildningsvolymen har ökat år 2001 är det emellertid allt fler lärosäten som har svårigheter att nå upp till det mål för utbildningsvolymen som riksdagen har satt.

För år 2001 redovisar två tredjedelar av lärosätena en grundutbildningsvolym som ligger under takbeloppen, dvs. det belopp som sätter gränsen för den av riksdagen finansierade grundutbildningsvolymen. Totalt låg utbildningsvolymen 4,9 procent under riksdagens tak år 2001. Det är något mer än föregående år då gapet var 4,1 procent.

Ett tiotal lärosäten redovisar för år 2001 en utbildningsvolym som låg tio procent eller mer under takbeloppet. I några fall är avvikelserna ännu större. Det gäller t.ex. Högskolan på Gotland, Mitthögskolan, Blekinge tekniska högskola och Högskolan i Skövde.

För alla dessa lärosäten gäller att riksdagen redan har minskat utbildningsuppdragen för år 2002, jämfört med tidigare utbyggnadsplaner. I vårens tilläggsbudget kommer regeringen att föreslå riksdagen viss ytterligare omfördelning av platser från lärosäten som har svårt att nå sina takbelopp till lärosäten med möjlighet att utbilda fler studenter. Det här är de första efterfrågestyrda omfördelningarna av utbildningskapacitet som sker i det anslagssystem för den högre utbildningen som infördes 1993. Starkare efterfrågestyrning var ett av huvudmotiven för det nya anslagssystemet, men under nittiotalet fick efterfrågan inget starkare genomslag i fördelningen av platser då nästan alla lärosäten hade fler sökande än det fanns plats för.

Överproduktion i förhållande till takbeloppet, dvs. ett antal helårsstudenter och helårsprestationer över den gräns som ersätts av riksdagen, som alltså var vanlig under en stor del av nittiotalet, förekommer nästan inte alls längre. Några få lärosäten ligger 4-5 procent över gränsen, Högskolan i Gävle och Högskolan i Halmstad samt flera av de konstnärliga högskolorna i Stockholm, Danshögskolan, Dramatiska institutet, Konsthögskolan, Musikhögskolan och Teaterhögskolan - alla med en mycket efterfrågad utbildning.

Det ekonomiska resultatet

Lärosätenas ekonomiska resultat varierar runt noll. Avvikelse från balans mellan intäkter och kostnader är genomgående små, för att inte säga mycket små. De minusresultat som förekommer har täckning i överskott som respektive lärosäte har redovisat tidigare.

Lärosätenas samlade överskott (dvs. summan av de balanserade kapitalförändringarna från tidigare år och kapitalförändringen år 2001) uppgick till 3,4 miljarder vid ingången i år 2002. Det motsvarar nära tio procent av den totala kostnadsomslutningen vid dessa lärosäten som var 37,7 miljarder kronor år 2001. Omslutningen ökade med 5,2 procent i löpande priser mellan år 2000 och år 2001, dvs. med cirka 3 procent i fast pris.

Ekonomiskt resultat samt grundutbildningsvolym 2001 enligt lärosätens årsredovisningar

	Organisationen totalt		Grundutbildningen			Helårsstudenter*		
	Resultat milj kr	Omsättning milj kr	Tak- belopp milj kr	Utfall milj kr	Produktion i proc av tak	2000	2001	För- ändring proc
Universitet								
Uppsala universitet	8,7	3539,9	842,2	806,4	-4,3	17712	18176	2,6
Lund	-12,7	4432,5	1054,6	1012,4	-4,0	21544	22080	2,5
Göteborg	0,3	3605,3	1029,9	1026,9	-0,3	20276	21390	5,5
Stockholm	-2,2	2402,5	683,1	689,6	0,9	19883	20943	5,3
Umeå	54,5	2385,9	764,1	719,9	-5,8	14337	14516	1,2
Linköping	-14,6	2147,1	771,0	789,2	2,4	14326	15362	7,2
Karolinska	-151,7	3226,5	221,2	215,1	-2,8	2477	2498	0,8
KTH	-15,5	2488,4	764,3	684,6	-10,4	10570	10856	2,7
Chalmers	-57,9	2040,5	565,1	522,3	-7,6	7571	8093	6,9
Luleå	-1,5	1088,1	404,7	384,9	-4,9	7100	6954	-2,1
SLU**	-88,7	2070,8				3447	3562	3,3
Karlstad	18,5	567,9	324,9	293,0	-9,8	7126	7421	4,1
Växjö	-9,0	488,0	281,8	248,9	-11,7	6537	6770	3,6
Örebro	20,0	625,1	335,2	329,6	-1,7	6997	7312	4,5
Summa	-252,0	31108,4	8042,2	7722,7	-4,0	159903	165933	3,8
Högskolor								
Blekinge tekn högsk	6,5	316,1	172,5	141,4	-18,0	2826	2650	-6,2
Borås	9,7	337,2	200,8	201,0	0,1	3822	4160	8,8
Dalarna	7,4	365,1	238,9	221,5	-7,3	4735	4833	2,1
Gotland	3,8	103,9	67,2	42,4	-36,9	1098	1070	-2,6
Gävle	-4,5	375,0	220,9	229,2	3,7	5101	5316	4,2
Halmstad	12,1	279,1	168,7	178,2	5,6	4254	4436	4,3
Jönköping	0,9	326,8	208,7	210,2	0,7	4763	5083	6,7
Kalmar	13,5	440,1	256,6	250,4	-2,4	4601	5061	10,0
Kristianstad	8,2	289,5	188,3	188,8	0,3	4152	4326	4,2
Skövde	17,0	242,5	166,8	141,7	-15,1	2766	3095	11,9
Trollhättan/Uddevalla	-5,0	246,9	152,7	134,8	-11,7	2943	3186	8,3
Idrottshögskolan	-3,9	62,0	35,8	33,0	-7,8	358	339	-5,3
Läraryhögskolan	3,3	430,4	313,7	297,6	-5,1	4975	5892	18,4
Malmö	18,6	701,4	434,7	407,6	-6,2	7547	8356	10,7
Mithögskolan	-6,3	706,9	448,2	339,7	-24,2	8134	7823	-3,8
Mälardalen	-9,1	540,3	323,1	313,6	-2,9	6654	6815	2,4
Södertörn	-3,2	423,5	206,5	183,4	-11,2	5414	5847	8,0
Summa	68,9	6186,7	3804,0	3514,5	-7,6	74143	78288	5,6
Konstnärliga högskolor								
Danshögskolan	2,1	28,9	23,3	24,1	3,8	102	99	-2,9
Dramatiska institutet	-3,3	75,7	60,3	62,5	3,7	132	152	15,2
Konstfack	5,6	116,8	101,8	100,4	-1,3	594	574	-3,4
Konsthögskolan	-0,9	58,7	47,6	49,5	4,0	213	217	1,9
Musikhögskolan	3,0	112,4	87,7	91,1	3,8	579	604	4,3
Operahögskolan	0,1	18,2	14,0	13,9	-0,6	43	37	-14,0
Teaterhögskolan	1,1	27,5	22,8	24,6	7,9	69	73	5,8
Summa konstnärliga	7,7	438,2	357,4	366,2	2,4	1732	1657	-4,3
Totalt	-175,4	37733,3	12203,7	11603,4	-4,9	235778	245878	4,3

* Antalet helårsstudenter finansierade av statliga anslag, här ingår t.ex. ej landstingsfinansierad utbildning.

** Takbelopp förekommer inte för Sveriges lantbruksuniversitet.